

throughout the period of professional-methodical training. The academic activity of students are presented as a task the system of developing teaching techniques in mathematics, structural and didactic, structural and mathematical analysis of a nonlinear model of organization learning. The results of the implementation of the developed model of professional-methodical training of future teachers of mathematics.

Key words: *developing training, methodical preparation of future teachers of mathematics, the task system, model, innovative pedagogical activity.*

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. І.С. Войтович.

Одержано редакцією 28.02.2017 р.

УДК: 378. 013 (076. 5)

С.С. ВІТВИЦЬКА

СЕРЕДОВИЩНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Резюме. У статті проаналізовано сутність понять «підхід», «середовищний підхід» у підготовці магістрів освіти, професійна компетентність, педагогічна майстерність, «середовище», «освітньо-розвивальне середовище» та їх взаємозв'язок; визначено основні напрями підготовки магістрів освіти до професійно-педагогічної діяльності; проаналізовані сучасні технології реалізації середовищного підходу у підготовці магістрів освіти до професійно-педагогічної діяльності.

Ключові слова: середовищний підхід, освітньо-розвивальне середовище, технологія, професійно-педагогічна діяльність.

Динамічні зміни в соціальному й культурному житті українського суспільства зумовлюють появу нових моделей освіти, що ґрунтуються на принципах евристичного навчання, активізації творчої життєдіяльності особистості, створення розвивального освітнього середовища у закладах освіти.

Актуальність проблеми цілеспрямованого створення середовища особистості, навчального закладу, підтверджує зростання кількості наукових психолого-педагогічних публікацій щодо цієї проблематики, які з'явилися упродовж останнього десятиліття у зарубіжній та вітчизняній психолого-педагогічній літературі.

Структура та механізм створення середовища загальноосвітнього навчального закладу ґрунтовно проаналізовано у працях Г. Білозерської, Н. Гонтаровської, Н. Завгородньої, Ю. Мануйлова, К. Приходченко, С. Тарасова та ін. Представлено моделі освітнього середовища (Н. Поліванова, В. Рубцов, В. Слободчиков, В. Ясвін, О. Ярошинська) та ін.

Метою цієї статті, як складової нашого дослідження, є аналіз основних понять, їх взаємозв'язків та шляхів реалізації середовищного підходу до професійно-педагогічної підготовки магістрів освіти.

Категорія «середовище» належить до міждисциплінарних мегакатегорій, які мають значну кількість визначень у контексті відповідних досліджень з різних галузей наук, концепцій та теорій.

Поняття освітнє середовище має значну кількість визначень у науковій літературі, зокрема:

- системи впливів і умов формування особистості за взірцем, можливостей для її розвитку, що є в соціальному і просторо-предметному середовищі (В. Ясвін [5]);
- природне або штучне створене оточення людини, що включає зміст і різні види засобів освіти, здатних забезпечувати продуктивну діяльність особистості, її освітній розвиток за допомогою створення сприятливих для цього умов (О. Ярошинська [4]).

Більшістю дослідників зроблено висновок, що його змістове наповнення розкривають фундаментальні поняття – «світ», «оточення», «місце», «умовний простір», що передбачає певну взаємодію особистості зі світом, простором, середовищем, двосторонній характер діяльності суб'єктів освітньої діяльності [1; 3 та ін.].

Середовище є динамічним явищем, воно може постійно змінюватися, проектуватися і будуватися суб'єктами навчально-виховного процесу, викладачами і магістрантами.

Оскільки освіта – явище соціальне, а соціальне середовище визначається як сукупність соціальних умов життєдіяльності людини, що значною мірою детермінують її свідомість, поведінку і діяльність можна зробити висновок, що середовище вищого навчального закладу поєднує соціальний і педагогічний (навчально-виховний) аспект життєдіяльності студентів.

Дослідженню різних аспектів розвивального середовища професійної підготовки майбутніх учителів присвячені праці вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі педагогіки і психології. Зокрема: роль розвивального освітнього середовища в цілісному педагогічному процесі висвітлюється у публікаціях А. Арнольдова, Ю. Мануйлова, В. Моляко, В. Семенова, І. Слободчикова, В. Полонського та ін. Розвитку його як: одного з механізмів реалізації вимог особистісно орієнтованого освітнього процесу присвятили праці Г. Бондаревська, В. Серіков, Г. Якіманська та ін.; як структурний компонент соціально-педагогічного проектування культурно-освітнього простору, розвивальне середовище досліджується у працях В. Батича, М. Павлова, В. Слободчика, Д. Соломона та ін. Організаційно-діяльнісні аспекти розвивального середовища, як умови творчого саморозвитку особистості, знайшли своє відображення у працях С. Курганова, В. Караповського, Г. Касаржака, А. Тубельського.

© С.С.Вітвицька, 2017

У психологічному контексті розвивальне середовище – це певним чином упорядкований освітній простір, в якому здійснюється розвивальне навчання (Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, Л. Занков, О. Леонтьєв, Д. Ельконін та ін.).

Розвивальне середовище забезпечує відкритість, динамічність і варіативність змісту, форм і методів творчої діяльності, індивідуально-диференційований творчий підхід до формування особистості. Результатом функціонування такого середовища є сформована здатність магістра освіти до критичного і усвідомленого сприймання інформації, готовність і здатність її творчого застосування у різних ситуаціях.

У педагогічному контексті розвивальне середовище розглядається науковцями як: структурний компонент соціально-педагогічного проектування культурно-освітнього простору (Я. Райковський); освітній простір, який забезпечує максимальне розкриття і реалізацію потенціалу особистості та створює оптимальні умови для її розвитку (В. Ясвін); мікроклімат, мікромодель людської культури, засіб для актуалізації внутрішнього світу того, хто навчається (А. Лобок); середовище, яке сприяє самоактуалізації, особистісному зростанню, побудові власного «я» (В. Калінін); підсистема соціокультурного середовища і навчального закладу, сукупність історично сформованих чинників, обставин, ситуацій, цілісність спеціально організованих педагогічних умов розвитку особистості і педагогічної майстерності майбутнього вчителя (Ю. Кулюткін, Є. Тарасов) підсистема освітнього середовища вищого навчального закладу, що виконує функції і стимулювання творчої активності й самостійності студентів, підвищення рівня їхньої професійної готовності та перетворення їх на суб'єктів власного особистісного і професійного саморозвитку (Г. Білозерська).

З нашого погляду, освітньо-розвивальне середовище вищого навчального закладу – це упорядкований простір, в якому здійснюється розвивальне навчання на основі варіативності змісту, індивідуалізації диференціації, творчої активності студентів у навчальній і позанавчальній діяльності, сучасних інтерактивних технологій, суб'єкт-суб'єктивної взаємодії учасників навчального процесу та передбачає створення сучасного інформаційного та матеріально-технічного забезпечення педагогічного процесу [2].

Освітньо-розвивальне середовище ВНЗ можна структурно представити у вигляді соціального компоненту, що охоплює суб'єктів професійної підготовки, комунікативну взаємодію між ними; предметно-змістового, що включає зміст і основні види навчальної і позанавчальної діяльності магістрантів, педагогічні умови та засоби професійної підготовки, організаційно-методичний компонент, що включає організацію всіх ланок освітньої діяльності ВНЗ, методичне збереження навчального процесу; психологічний компонент, що містить мікропсихологічний клімат в академічній групі, факультеті, університеті; матеріально-технічний компонент, що включає комп'ютеризацію навчання та сучасне обладнання; просторово-предметний компонент (просторове розміщення студентів, інтер'єр приміщення, його естетичне оформлення).

З означених компонентів освітньо-розвивального середовища ВНЗ впливають основні шляхи (напрями) та етапи реалізації середовищного підходу до професійно-педагогічної підготовки магістрів освіти.

На нашу думку, реалізація середовищного підходу може здійснюватися поетапно: 1 – діагностичний; 2 – проектувальний; 3 – організаційний; 4 – функціонувальний; 5 – аналітико-результативний.

Середовищний підхід, спрямований на створення освітньо-розвивального середовища, реалізується у магістратурі за напрямками: програмно-предметний; інформаційно-методичний; психолого-комунікативний; соціально-особистісний.

Програмно-предметний включає оформлення кабінетів педагогічної майстерності, створення освітніх навчальних програм, посібників і підручників, методичних рекомендацій, інструктивно-методичних матеріалів.

На допомогу магістрантам відповідно до їх потреб, нахилів, творчих здібностей нами розроблений навчально-методичний комплекс з педагогіки вищої школи, який включає навчальну, робочу програми, підручник, практикум, посібник, систему завдань для самостійної роботи, тестові завдання.

З метою оцінювання та саморефлексії курс педагогіки вищої школи інтегрує знання, уміння, навички, отримані магістрантами на попередніх етапах, розширює, поглиблює їх, створює перспективу для подальшого зростання майбутніх педагогів як творчих індивідуальностей.

Інформаційно-методичний компонент реалізується шляхом широкого використання комп'ютерів на кожному занятті, мультимедіа, включення магістрантів у науковий пошук, створення проектів та методичних розробок і презентацій, проведення семінарських занять у формі круглих столів, дебатів, обговорення портфоліо тощо.

Дуже важливим є соціокультурний компонент освітньо-розвивального середовища. Соціокультурний компонент є провідним у формуванні загальної і педагогічної культури майбутніх фахівців освіти.

Цей компонент забезпечує адаптованість випускників магістратури у соціум, до суспільства, сприяє формуванню соціальної зрілості, самореалізації та самоствердженню у професійній діяльності.

Соціально-особистісний компонент передбачає взаємодію викладача і студента на рівні співробітництва і співтворчості у навчальній, виховній та науково-дослідницькій діяльності. Освітньо-розвивальне середовище, на нашу думку, не є чимось однозначним і наперед заданим. Викладач і магістранти спільно проектують, будують як предмет так і засоби своєї спільної діяльності, що зумовлює рівень їх взаємодії, взаємин, ділових взаємостосунків. Суттєвим у цієї взаємодії є створення умов для розвитку індивідуальних можливостей суб'єктів освітньої діяльності.

Формування освітньо-розвивального середовища професійної педагогічної підготовки магістрів освіти передбачає цілісного, системного розвивального змісту навчання, стимулювання студентів до оволодіння ним та творчої реалізації, застосування сучасних методик та інноваційних технологій, створення соціокультурного

простору у навчальній та позанавчальній діяльності магістрів освіти, побудови виховуючої взаємодії викладачів і студентів на рівні співтворчості, сучасного дизайну приміщень та матеріально-технічного забезпечення.

- Узагальнення результатів наукових досліджень, аналіз власного досвіду дає можливість стверджувати:
- середовищний підхід у підготовці магістрів освіти є перспективним і ефективним за умов запровадження його у навчально-виховний процес вищого навчального закладу як основного;
 - формування освітньо-розвивального середовища професійно-педагогічної підготовки магістрів передбачає взаємодію викладачів і магістрантів на засадах педагогіки співробітництва;
 - освітньо-розвивальне середовище професійної підготовки магістрів освіти – це особливим чином організований соціокультурний, навчально-виховний, науково-дослідний, педагогічний простір, що є складовою освітнього простору вищого навчального закладу;
 - освітньо-розвивальне середовище є ефективним ресурсом реалізації компетентнісного вищого навчального закладу у підготовці конкурентноспроможних фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гонтаровська Н.Б. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини: монографія / Н.Ю. Гонтаровська. – К.: Вид-во РВА «Дніпро» VAL, 2010. – 623 с.
2. Вітвицька С.С. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти: монографія / С.С. Вітвицька. – Житомир: Полісся, 2015. – 416 с.
3. Шапран О.І. Створення інноваційного освітнього середовища в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя / О.І. Шапран, Ю.П. Шапран // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 9. – С. 108-110.
4. Ярошинська О.О. Проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: монографія / О.О. Ярошинська. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. – 456 с.
5. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

С.С. ВИТВИЦКАЯ. СРЕДОВОЙ ПОДХОД В ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ ОБРАЗОВАНИЯ К ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Резюме. В статье проанализирована сущность понятий «подход», «подход в среде» в подготовке магистров образования, профессиональная компетентность, педагогическое мастерство, «среда», «образовательно-развивающая среда» и их взаимосвязь; определены основные направления подготовки магистров образования к профессионально-педагогической деятельности; проанализированные современные технологии реализации подхода в среде подготовки магистров образования к профессионально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: подход в среде, образовательно-развивающая среда, технология, профессионально-педагогическая деятельность.

S.S. VITVICKA. APPROACH IN TRAINING OF MASTERS OF EDUCATION THE PROFESSIONAL PEDAGOGICAL ACTIVITIES

The summary. Essence of concepts «approach» is analyzed in the article, «approach is in an environment» in preparation of master's degrees of education, professional competence, pedagogical mastery, «environment», «educationally-developing environment» and their intercommunication; basic directions of preparation of master's degrees of education are certain to professionally-pedagogical activity; the analyzed modern technologies of realization of approach is in an environment are in preparation of master's degrees of education to professionally and pedagogical activity.

Key words: approach is in an environment, educationally and developing environment, technology, professionally and pedagogical activity.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. В.В. Вербець.

Одержано редакцією 28.02.2017 р.

УДК: 378. 01 + 004

Ю.Ю. МЕЛЬНИЧУК

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИШІ

Резюме. У статті досліджуються можливості використання інтерактивної дошки, яка постає основним засобом оперативного дидактичного забезпечення занять з філологічних дисциплін у виші. Навчання за допомогою інтерактивної дошки дає змогу образно й динамічно моделювати на екрані будь-який процес або явище, реалізувати задумане дидактичне завдання, презентувати статичні або динамічні таблиці. Застосування програмного забезпечення SMART із навчально-тренувальною метою підвищує проблемно-пошуковий характер заняття, активізує розумову діяльність студентів, підсилює їх мотивацію, надаючи змогу учасникам освітнього процесу взаємодіяти у діалоговому режимі.

Ключові слова: інтерактивна дошка, інформаційно-комунікаційні технології, програмне забезпечення SMART, мультимедійні засоби навчання, тестові завдання.

© Ю.Ю. Мельничук, 2017